

Le v lastnem tisku je moč
in bodočnost!

Nova Prava

Št. 40

SOCIALNO POLITIČNI, KULTURNI IN STROKOVNI LIST

Izhaja štirikrat mesečno ob četrtkih. Naročnina: mesečno Din 4.—, četrtletno Din 10.—, polletno Din 20.—, celoletno Din 40.—. Posamezna številka Din 1.—. Uredništvo in uprava Ljubljana, Dalmatinova ulica 8, telefon šte. 21-32. Rokopisi se ne vračajo. Poštočkovni račun šte. 17.177. Poštni predal šte. 74.

VSEM NAROČNIKOM «NOVE PRAVE»

Ker se že poslovno leto nagiba h kraju, opozarjamo tem potom vse naročnike in prejemnike našega glasila na poravnavo naročnine, ki znaša le 40 din letno. Blagovolite vsi, ki ste z naročnino v zaostanku ali pa tekoče še niste plačali, izpolniti svojo materialno dolžnost s tem, da takoj po tem opozorilu izvolite za eventualno zastalo in tekoče naročnino poravnati po položnici št. 17.177.

Brez morale

V današnjih težkih časih govoriti o morali, je dokaj brezplodna stvar. Človek je v življenjski borbi okostenel in navadil se je brezobzirnega prevaranja, ki je danes edino sredstvo za doseg totranskega blagostanja. Brez vesti in samoočitanja korakati, preko trupel svojih bližnjih in za vsako ceno se preriniti v ospredje, je danes najznačilnejše in najbolj izvajano geslo. Teško je ljudem, ki v svoji tankočutni poštenosti poslušajo glas svoje vesti. Brezvestni stremuhi jih brezobzirno pohodijo in žrtvujejo njihove najvišje ideale svojemu slepemu in nenasitnemu egoizmu. Zato danes redko srečamo na vodilnih mestih poštene ljudi kremenitih značajev. Zanje tam ni mesta. Še predno se ukoreninijo, jih korumpirana in moralno na najnižji stopnji stoječa vodilna sredina izloči ali pa povleče v vrtinec svojih umazanih početij.

Pomanjkanje morale se opaža v vseh delih javnega življenja. Ljudje so pripravljani za trenutno blagostanje prodati svoj življenjski nazor, prelomiti prisego in izdati svoje ideale. Že popolnoma vsakdanji pojav se nam zdi, da se pulijo za vodstvo širokih narodnih organizacij ljudje najslabših moralnih kvalifikacij. Skoro neverjetno pa je, da bi bil voditelj te ali one organizacije pošten in značajan. Posebno sodobnega politika si ne moremo predstavljati brez dostojnega števila afer in škandalčkov. Absolutno pomanjkanje morale v javnem življenju nam je že tako vsakdajen pojav, da nanj ne polagamo nikake pažnje. Do ljudi, ki se «znajdejo» — kot pravimo — čutimo celo neko spoštovanje, skušamo jih posnemati; če se nam pa to ne posreči, jim zavidamo njihovo prilagojevalno zmožnost.

Redko kdaj se zavedamo, kakega pomena je visoka morala v javnem življenju. Nismo si v svesti večno veljavni principov, po katerih bi se moralo ravnati početje vsakega posameznika, da bi človeštvo korakalo po poti napredka. Moralni principi so neizbežna nujnost. Če v današnjih časih slavi zmago korupcija, neznačajnost in nepoštenost nad njimi, še ne smemo misliti, da so s tem ti principi padli. Samo umaknili so se pred zlom, ki je trenutno v premoči, da se bodo potem s še večjo močjo uveljavili in ustalili.

Vodilne funkcije in odgovorni položaji zahtevajo velike moralne dolžnosti. Brez morale ne more ustvarjati trajnih in zaslužnih del za človeštvo ne politik, ne duhovnik, niti voditelj strokovnih organizacij. Velika dela zahtevajo velikih moralnih sil.

Vse, kar se je zgradilo brez morale, je zapisano smrti.
R. K.

V volitve gremo

-k Volitve v jugoslovanski parlament so razpisane na podlagi starega volilnega zakona z javnim glasovanjem.

Ne vemo, kateri dogodki so uplivali na razpis v času največjih evropskih zmed, vendar vzamemo z zadoščenjem na znanje, da bo jugoslovansko delovno ljudstvo dobilo pravico z glasovnico v roki odločati o svoji usodi.

Nočemo govoriti o zadovoljstvu niti o nezadovoljstvu, ker bo ta posel opravil drug činitelj, hočemo izreči samo veliko zadovoljstvo, da gremo v volilno borbo za načela, ki smo jih vedno propagirali, to so: enakopravnost, pravica, resnica in poštenost.

Naš list bo v volilni borbi stal na braniku teh resnic, dobro se zavedajoč, da bo jugoslovanski narod srečen in zadovoljen takrat, kadar bodo te ideje postale kri in meso.

Mi, ki smo sestavni del jugoslovanskega ljudstva, mi, ki nam je dobrobit države nad vse, mi, ki želimo srečno bodočnost vsem in vsakomur, mi bomo agilno sodelovali na uresničenju teh želj. Zato bomo storili svojo državljansko dolžnost z zanosom, ki je v skladu z našimi željami in zahtevami.

Pri tej priliki pozivamo vse tovariše, da se točno in takoj pozanimajo, da li so vpisani v volilni imenik, in da takoj reklamirajo svojo volilno pravico pri tisti občini, kjer imajo volilno pravico.

Naši organizirani tovariši se morajo zavedati svojih državljanskih pravic tudi zato, ker so se doslej zavedali vseh državljanskih dolžnosti. Pravica je samo ena in ta je v naših rokah. Zavedajte se te lepe in poštene resnice.

Kako je z demokracijo

Ureditev češkega problema na pritiskih štirih vesilih ni ustrezalo demokraciji načelom in je pri tem marsikdo obupal nad demokracijo in demokracijskimi državami.

Večji del časopisja je mnenja, da je sistem medsebojnih obrambnih pogodb med demokracijskimi državami popolnoma brez pomena, da se ne izplača vezati se s pogodbami, ki se ne izvajajo, da je mnogo bolj priporočljiva politika popuščenja in vsestranskega prijateljstva do vseh držav. Pri tem pa ne pomisli, da je treba za izvajanje prijateljske politike dveh. Kaj more prvi pogodbenik, če drugi nekaj odkloni? Kdo bi se sploh zmedel za državo, ki ni tesneje povezana s svojimi zavezniki, če bi se sosedu zahotelo njene zemlje? Češka bi sploh izginila z evropskega površja, če bi jo vsaj deloma ne ščitili njeni zavezniki.

Resnica je: če bi državniki velikih zapadnih demokracij odločneje nastopili za svojo malo zaveznico, bi tudi Nemčija morala pristati na mirno rešitev sudetskega spora in mir bi bil kljub vsem vojaškim pripravam ohranjen.

Šovinizem

Madžarska se gotovo vzlic vsem lojalnostnim izjavam, še vedno ni otrešla svojih aspiracij po obnovi svetošofanskega ozemlja. Apetit po tujem ozemlju se je pokazal baš pri pogajanjih s Slovaki v vsej svoji nagoti.

Češkoslovaška, katere pravna osnova obstoja, je slonela na versajlski pogodbi, je okrnjena, ker so se kršile določbe te osnove. Ni naš namen razglabljanje o dalekosežnih posledicah rušenja osnov versajlskega mira, temveč nas zanima, kako nastopajo Madžari sedaj, ko vidijo, da bi se dalo kaj izbiti.

Že samo dejstvo, da opirajo svoje zahteve po slovaškem ozemlju, na podlagi ljudskega štetja iz predvojne dobe, dokazuje oholo mišljenje, ki ga niti svetovna morija 1914—1918 ni zatrla. Madžari ne morejo pozabiti ozemlja, ki so ga vladali, pa nacionalno ni bilo njihovo.

Ne obstoji pa demokracija samo v golem priznavanju načel, temveč v uresničenju teh načel v političnem življenju. Odvisno pa je to od zavednosti in delavnosti ljudskih množic, ki imajo največ koristi od tega. Le pod pritiskom ljudstva bodo državniki vodili res demokracijsko politiko. Reakcija, ki razpolaga z ogromnimi gmotnimi sredstvi, ima vedno dosti možnosti, da vpliva na odločitve vlad tudi v demokracijskih državah. Dejstvo je, da se bo velekapitalistična reakcija vezala tudi z največjimi sovražniki demokracije in lastnega naroda, samo da si ohrani svoje ogromne dobičke. Zato se mora ljudstvo še tesneje združiti in vztrajati v borbi za demokracijo. Trenutni neuspeh nas ne sme potreti.

Majhni demokracijski češkoslovaški narod je pokazal v trenutkih, ki jih je preživel, toliko zrelosti in discipline, da ga občuduje ves svet. Pokazal se je zavednega in močnega v trenutkih, ki bi izzvali brezglavost in nered v državah s še tako močno in organizirano diktaturo.

Naloga ljudstva je, da demokracijo oživitvori in utrdi, ker se ona ni in se ne bo preživela.

Upajmo, da tudi ta šovinistični atak Madžarov ne bo uspel, ne zato, ker do svojih zahtev nimajo nikake niti pravne niti moralne pravice, marveč zato, ker je težišče srednjeevropskega političnega vpliva prišlo v take roke, da madžarske aspiracije ta vpliv v načrtih ogrožajo. Zato bodo Madžari morali biti zadovoljni, da dobijo to, kar je nacionalno po pretežni večini njihovo.

Poljaki, ki morda tudi iz koristljubnih razlogov podpirajo šovinistične načrte Madžarske po skupnih mejah, se bodo morda kmalu uverili, da te zahteve ogrožajo aspiracije Nemčije in da iz njih ne bo nič.

Dokler bo v svetu prevladoval šovinizem napram realnosti, krivica napram pravici, toliko časa ne moremo govoriti o miru, o zagotovljenem miru.

Madžari so pokazali, da se iz grozot svetovne vojne niso ničesar na-

učili in da so ostali pristaši starega šovinizma, ki je prinesel toliko gorja.

Načelo samoodločbe narodov mora sloneti na pravici, poštenosti in odkritosrčnosti, ako teh pogojev ni, potem žalostna nam majka.

Taki smo!

Nikdar v razvoju našega strokovnega pokreta nismo pustili iz vidika vseh splošnih ljudskih in državnih potreb.

Nikdar nismo zatajili svoje nacionalne in socialne miselnosti, dobro vedoč in uverjeni, da s tem mišljenjem krepimo narodno zavest in širimo socialna miselnost, ki tvori predpogoj zdravega in poštenega razvoja državljanskega izživljanja.

Nikdar nismo skušali korakati preko okvirov obstoječe zakonodaje, tudi takrat ne, ko je jeza nad dobljenimi krivicami zrasla do vrhunca.

Nikdar nismo vodili neljalne ali zlobotne politike, če tudi so nas razmere večkrat silile, prekoračiti okvir obzirnosti.

Nikdar nismo želeli zlo svojemu sovražniku, četudi bi maščevanje bilo upravičeno.

Stalno smo stali na braniku pravic šibkejšega, ne z orožjem, ne s silo in ne z nepoštenostjo, marveč le s svojo moralno močjo, s svojo kulturno višino in s svojo odločno borbenostjo, vse to v skladu z mišljenjem celote in njene koristi.

Nikdar se nismo hoteli izločiti od skupnosti drugih, marveč smo vedno zagovarjali načela, uporabljali korake, ki so bili v skladu s koristmi skupnosti.

In vendar smo osovraženi, ker ne klonimo duhom špekulacije z nacijo in socialnostjo.

Prepričani, da vršimo eminentno važno delo, ako delamo za koristi malega človeka v družbi, smo prejemali v zahvalo polena pod kolena, od strani, ki smo to najmanj pričakovali.

Že dolgo nam ni dana svobodna beseda, ker moramo čuvati nad stofinami obzir, ki moré in tlačijo duh in voljo.

Vzlic vsem tu navedenim ugotovitvam ne klonimo duhom, dobro vedoč in verujoč, da je naša pot pravilna, poštena in uspešna, da pa je za to pot treba borcev, ki obvladajo kulturno miselnost propagirajočih idej.

Vera v nas in v nas same je močna in le kdor veruje v sebe, bo zmagal.

Slovani

Pred tisoč leti so vsi narodi, katere bomo našeli, govorili en sam jezik in tvorili en sam narod. Tekom stoletij nato so se stvorili številni narodi in jeziki iz enega plemena in enega jezika. Pred sto leti nas je razdvajala bratska nesloga, pred desetletji so nas začeli razdvajati drugi, Slovanom sovražni narodi. Mi bomo pa na vse to le rekli: Slovani, združimo se!

Vseh pripadnikov slovanskih narodov skupaj je 181 milijonov 270.000. Srbohrvatov 106.60 milijonov, Slovencev 1.61 milijonov, Bolgarov 6.21 milijonov, Velikorusov 81.79 milijonov, Ukrajincev 38.81 milijonov, Belorusov 6.60 milijonov, Poljakov 23.92 milijonov, Lužiških Srbov 0.12 milijonov, Čehov 8.72 milijonov in Slovakov 2 milijona 900 tisoč.

Kako vzgledno in z upanjem v boljšo bodočnost bi gledali, ako bi vladala med nami sloga in isti interesi ter cilji. Marsikaj bi premostili, marsikatero borbo bi izvojevali v svojo korist.

Naš tisk

-k Tisk je druga vesela v svetu, tisk je druga armija v narodu, tisk je v strokovno političnem gibanju edino orožje in edino sredstvo, kjer lahko javno izražamo svoje hotenje po boljšem in lepšem, kjer lahko branimo javno svojo pravico nad krivico. Tisk ni samo naše bojno orožje, tudi ni samo glasnik naših želja in zahtev, tisk je tudi glasnik našega kulturnega napredka in želje po prosveti k napredku.

Ako bi se zavedali vsi teh večno obstoječih resnic, potem ne bi bilo treba propagirati ideje o važnosti tiska.

Resnica kolje v oči, to je star pregovor in mi se ne smemo nikdar braniti pogledati resnici v obraz, ker nas le

tak pogled pripelje do razmišljanja ali smo taki kakor bi morali biti.

Ako hočemo pošteno in odkrito govoriti, potem si moramo očitati, da se še ne zavedamo o pomenu in važnosti našega tiska. Koliko je tovarišev, ki našega lista po prejemu niti ne prečita, koliko je tovarišev, ki bi po svojih sposobnostih lahko pri tisku sodelovali, pa tega iz raznih neutemeljenih razlogov ne store. Koliko je tovarišev, ki bi na tak ali drug način lahko storili dobro za naš tisk, pa tega zaradi komodnosti in nezanimanja ne store.

Ali se je po vsem tem čuditi, če naš tisk peša po številu naročnikov in po raznolikosti vsebine.

Najkomodnejše, je prepustiti usodo

tiska par osebam, češ, ti so sposobni, pa naj pokažejo, kaj znajo.

Kako zmotna in usodna je taka miselnost, kako krivično vpliva tako nazarjanje na obstoj in pomen tiska, o tem ni treba izgubljati besed.

Koliko imamo tovarišev, ki so sposobni za sodelovanje, pa tega zaradi raznih pomislekov ne store. Koliko imamo tovarišev, ki so prevzeli nalogo za širjenje našega tiska, pa tega ne store, pa se še vedno dičijo z naslovi, ki jih niso vredni.

Le če pogledamo resnici v obraz pošteno in odkrito, moremo ugotoviti brez zamere na levo in desno, da za svoj tisk ne storimo svoje dolžnosti.

Več ugotavljati bi bilo brezplodno.

Kaj določa Versaillski dogovor

V poslednjem času čitamo v časopisih toliko o versaillskem dogovoru, da je prav, če napišemo kaj prav za prav določa.

Pogodba, ki obsega ustanovno listino za Zvezo narodov in mirovne pogoje, je dobila svoje ime po gradiču Versailles blizu Pariza, kjer so jo sklenili in podpisali.

Nemški parlament jo je sprejel že 22. junija 1919, a s pridržkom, da se črta mesto, ki proglašajo Nemčijo kot vojnega krivca ter zahteve po izročitvi vojnih zločincev. Toda velesile niso pustile in 28. junija sta morala nemška ministra Bell in Müller pogodbo podpisati, ki jo smatrajo Nemci kot največje ponižanje v svoji zgodovini. Ko je nemški državni predsednik 9. julija pogodbo tudi svečano potrdil, so velesile uknile 12. julija blokado (celinsko zaprtje, ki je onemogočala vsak dovoz).

Vsakega pa bo gotovo zanimalo, kaj določa ta dogovor? Nemčija je morala 1. prepustiti zmanjšanje svojega ozemlja in prebivalstva za eno četrtno: Francija je dobila Alzacijo, Loreno,

Poljska vzhodno Prusko in Poznanjsko. Zveza narodov Gdansk in Memel, razen tega je moralo ostati Posarje in levi breg Rena 5—15 let zasedeno. 2. je morala Nemčija izročiti vse trgovske ladje, ki so presegrade 1600 ton, oddati vse kolonije, se odpovedati vsem gospodarskim ugodnostim v inozemstvu, priznati reparacije (odplačila vojne škode v višini 100 milijard Mark) približno poldrug bilijon dinarjev, če se pri tem astronomskem računu nismo zmotili. 3. nemška armada ne sme imeti več kakor 100.000 mož z dvanajstletno službeno dobo, nobenih vojnih letal, nobenih podmornic, nobenega težkega orožja in nikakih trdnjav ob meji. 4. Nemčija mora dovoliti na svojem ozemlju tuje komisije, ki se smejo prepričati o tem, ali se vse to tudi zvesto izpolnjuje. 5. Nemčija je morala priznati vojno krivdo, opravičilo za reparacije in jamstvo, da ne začne nove vojne.

Določil je te trde točke Clemenceau, vzgled pa pogodba, ki so jo morali sprejeti Francozi po porazu leta 1871. od zmagovitih Nemcev.

Smo za poljedelsko gospodarstvo

Neizčrpen vir zaposlitve je poljedelstvo, kadar je racionalno organizirano. Današnje stanje poljedelstva pa je skrajno primitivno in so zato tudi dohodki malenkostni. Moderna, napredna gospodarstva so bele vrane. Umetna gnojila se uporabljajo le v zelo majhnih množinah. Poljedelsko orodje je pomanjkljivo in v premnogi krajih najprimitivnejše. Še vedno prevladuje običajen železen plug, v južnih krajih celo lesen, namesto, da bi traktorji nadomestili to starinsko in mučno navado.

Resnica je, da si kmetje ne krojijo sami svoje usode. Zato so cene poljedelskim produktom slabe in zato ne more dobiti kmet potrebnih kreditov. Nakup kmečkih potrebščin in prodaja kmečkih pridelkov sta prepuščena brezvestni spekulaciji mnogih posredovalcev.

Seveda je državni dohodek, ki ga prinaša poljedelstvo in živinoreja majhen v primeri s številom zaposlenih v kmečkem gospodarstvu.

Tako vidimo sledeče: 76% prebivalstva, zaposlenega v kmečkem gospo-

darstvu, je uživalo komaj 49% državnega dohodka, dočim je uživalo 2% zaposlenih v trgovini in denarnih ustanovah 10% in 11% ljudi zaposlenih v gozdarstvu, industriji ter rudarstvu pa 32% državnega dohodka.

Čeprav prinašata poljedelstvo in živinoreja največji del k državnemu dohodku, dobivajo delovni ljudje, zaposleni v kmečkih obratih kljub svo-

ji skoraj 80% številni moči le 49% od državnega dohodka. Vzroki temu so primitivnost, težke razmere, nepravilna razdelitev kmečkih obratov in velikanski zaslužek pri kmetovih potrebščinah in pridelkih, kar pa gre v žep nekmetov.

Žalostna resnica je, da je v naši državi 67% kmečkih gospodarstev, ki imajo zemlje do 5 ha in še od teh gospodarstev jih je polovica takšnih, ki premorejo zemlje manj ko 2 ha.

Pod takšnimi pogoji ne more napredovati naše kmečko gospodarstvo.

Državna organizacija poljedelskega gospodarstva sloni na zastarelih metodah, kajti niti malo ni povezana s tokom življenja. Največji del poljedelskih ustanov služi najmanjšemu številu poljedelcev, dočim nimajo oni mnogoštevilni od njih prav nobene koristi.

80% državnega prebivalstva živi od dela v kmečkih obratih in zato nam ne more biti vseeno, ali ti obrati napredujejo, ali propadajo, kajti zavedamo se, da pomenja to počasno propadanje večine našega delovnega ljudstva. Zato pravimo: pridelkom iz kmečkih obratov boljše cene, kmečkemu gospodarstvu pa kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Bodočnost bratske Češkoslovaške

Vsi češki in slovaški listi razpravljajo obširno o preureditvi države na znotraj in na zunaj. Soglasno je mnenje, da se mora preteklost popolnoma likvidirati. ČSR je storila velike napake, da ni že prej nehala biti orodje Parizu in da ni sama uredila svojih odnošajev s sosedi, zlasti z Nemčijo, ker bi se bilo s tem prihranilo veliko gorja. Prav taka napaka je bila, da se je tako dolgo odlašala rešitev sporazuma s Slovaki in Rusini. Stališče centralistov, ki so trdili, da bi ugotovitev

zahtev Slovkov in Rusinov pomenila oslabitev ali celo razbitje republike, se je izkazalo sedaj kot popolnoma napačno. ČSR bo šele sedaj, ko je zvezna država, trdna in močna. Zato se bo nova ureditev izgradila do konca. Država bo dobila najbrž tudi novo ime in novo državno himno. Bodočnost mora biti zasnovana strogo na resničnosti in stvarnosti.

Za naše ceste

Štirimilijardno notranje posojilo bo namenjeno predvsem gradnji cest, za katere se bo potrošilo 2 milijardi. Slovenija bo dobila za ceste 209 milijonov dinarjev, t. j. 10% vsega zneska. S tem denarjem se bodo gradile predvsem ceste, ki vežejo Ljubljano, Maribor in Celje.

Dela bo ogromno in upamo, da bodo imeli pri tem koristi oni, ki so podpore najbolj potrebni.

Španija

ima 32 milijonov prebivalcev. Ploskovno je večja od Nemčije in

manjša od Francije, ker meri 495.000 kvadratnih kilometrov.

Prebivalstvo se deli na:

Kastilijance 16 milijonov, Katalonce 5 milijonov, Galicijane 2 in pol milijona, Baske 750.000 in na osem milijonov narodnih manjšin.

Leta 1936, je bilo v Španiji 35.000 duhovnikov, 20.600 menihov in 500 samostanov.

Naročajte, čitajte

„Novo pravdo“

Karel Nový:

ŽIVETI HOČEMO

(Roman.)

Magdalena, uboga Magdalena ni mislila nič. Blago se ji je zameglilo pod rokami, zdelo se ji je, da šiva mrliški prt vsem svojim skromnim nadam, da se bo obrnilo na bolje in da se z Jožetom pošteno prebijeta od kakega novega stanovanja, kjer bo dovolj prostora in miru, v katerem utegnemo misliti za leto dni, dve leti naprej, iz katerega zagledamo, kadar nas je volja, solnce ali migljanje zvezd.

Zlezla je v dve gubi in vzdihnila: «Ne prebijemo se. Vse skupaj nič ne pomaga!»

Na misel so ji prišle soferjeve besede:

«V slepi ulici ste. Tu ne pridete nikamor!»

Ali ima prav Božka, ki ji pravijo Marlen? Ali nima prav?

Ne dela nič in kako hodi oblečena! In vsega ima, kar hoče, jesti in denarja.

Ce bi šla kedaj z njo? Včasih, enkrat na teden!

Ah, ne, ne. Slabič je, predsodke ima. Če bi ne poznala Jožeta in ne bi živela z njim, potem bi bilo nemara mogoče, toda danes, danes ne več, kajti nič tistega, kar se prodaja, ni njenega, je že njegovo. In on bi jo ubil!

Stara se je vrnila, poiskala Božko in ji pomignila. Božka je takoj odšla v kuhinjo in čez trenutek izginila v modrem plaščku, elegantna, krasna. Kam neki gre takoj dopoldne?

Vrnila se je šele tretji dan. Neprespana, utrujena, nikakor ne pijana. Stara je skakala okrog nje, kuhala neko dobro jed, katere vonj je uhajal v izbico kakor oblak z onega sveta. Če se je Ditrichovka vse tri dni delala zaskrbljeno, je bila sedaj sladka, smehljajoča se, vesela, kakor pomlajena.

35

Magdalena, ki ni imela kaj šivati, ki je z Jožetom životarila ob kruhu in vodi, si je mislila, da je edino pametno iti zvečer na cesto in se nasmihati mimo gredočim mladim in starim gospodom, ki imajo denar, ki imajo veliko denarja.

«Kod si hodil, Jože?» je že menda tretjič vprašala Magdalena.

«Ali nisem povedal! Povsod in nikjer.»

Kajti kam naj vedno hodi?

Poskusil je zakrpati zgornji del čevljev; držal jih je med koleni in se trudil, da bi jih spravil skupaj. Zunaj ga je že začelo v njih zebsti.

«Jutri pojdem na povpraševanje zopet jaz», pravi Magdalena. «Božič je pred durmi, mogoče bi me kje sprejeli.»

«Kakor se ti zdi», je rekel Jože. «Kakor hočeš.»

Sunkoma se je vzravnal in udaril s čevljem ob tla. Nič drugega. Zagledal se je v okno, nekam v daljavo, kjer že divja in grozi mrz in sneg; bil je bled in tresel se je po vsem telesu.

«Kaj ti je, Jože?»

Nič odgovora.

«Beži, beži! Ne razburjaj se. Potrpi še malo. Boš videl, da bom zopet kaj iztaknila. Poiskala bom Gladovo, nemara ve za kaj, nemara mi kaj svetuje. Jutri bom še enkrat obletala svoje znanke. Saj veš, da je vsak obljubil, mogoče bodo zdaj laže kaj storili zame.»

«Koliko denarja nama je še ostalo?» je vprašal Jože hladno.

«Dve sto. Ali mar ne veš? Toda teh se ne smeva dotakniti. Doslej sva jedla, lačna nisva. Če se nama ponudi kakšna prilika, imava rezervo, marsikaj lahko začneva.»

«Pojdi k nam! Domov!» pravi razdraženo Jože.

«Takole? V takšnem stanju? Nikdar. Saj veš. Jaz gotovo ne. Ti hočeš? Pa pojdi, dam ti tista dva sto-

taka, saj sta tvoja. No, počakaj še teden dni, bomo videli.»

«Kaj bi počel brez tebe», pravi Jože s krotkim, ponižnim glasom. Bilo je podoba, da ga bo premagal jok.

«Kaj, če bi, Jože...»

«Kaj?»

Že se je zavedel, mir se mu je vrnil. Kašljal je, ker se je prehladil. Dejal je:

«V Ameriki polivajo kavo s petrolejem in jo žigajo ali mečejo v morje. In pri nas gnije krompir, na sklednjih in v kletah ga je več kot preveč. In živ krst ne mara pšenice in žita. Stane nekaj krajcarjev. Stane nekaj krajcarjev, ki jih nimaš.»

Magdalena ga je vdano poslušala.

«O, imaš, Jože. Še jih imaš. Drugi so še na slabšem kot midva, nikar ne misli. Nimajo kaj dati v usta in kam položiti glavo. Saj imaš še za mesec dni za najemnino in za najpotrebnejše. Ali se mar s stotakom na mesec ne prebijeja? Drugod imajo otroke, pa morajo izhajati z osemdesetimi kronami podpore. Ne, jaz ne obupavam, jaz se ne pritožujem.»

Po mnogo dneh se ji je zopet približal. Držal jo je za roko in sedel poleg nje tiho, kakor bi prisluškoval njenim besedam, četudi ni več govorila.

«Ali hočeš iti spat?» je vprašala čez dobršen čas molka. «Pojdi, posteljeva si.» Znala ga je pomiriti kakor mati cmeravega otročička.

Marija Magdalena je bila v Pragi in Jože jo je čakal v koloniji. Tudi on je hotel iti v mesto, pa se je vrnil. S počasnimi koraki je tiho postopal okoli hiše in pretikal dvorišča, kakor bi koga iskal. Nikogar ni iskal. V resnici tudi ni bilo tam kaj videti. Polena, razbiti cvetlični lončki, presušena vedra, zajčji hlevčki.

(Dalje prih.)

Zunanje politične vesti

—k Češkoslovaška se bo organizirala kot zvezna država Čehov, Slovakov in Rusinov, od katerih imajo skupno le vojaštvo, železnice in zunanjo politiko. Agilno so šli Čehi na delo za ustanovitev novega gospodarskega sistema v okrnjenih mejah, kar se jim bo ob priznani žilavosti prav gotovo posrečilo. Strategično so danes Čehi navezani na Nemčijo in le v tesnem sodelovanju z Nemčijo jim lahko uspe žilav trud samoohranitve.

Madžarska, katere apetit je zelo zrasel, je prekinila pogajanja s Slovaki, misleč, da bodo od odločitve veselil dosegli uresničenje svojih utopijskih sanj. Videti pa je, da so se uračunali.

Skupni meji Madžarske in Poljske nasprotuje Nemčija, ker to ni niti najmanjše v njenem interesu.

Prva razlika hotenja veselil se je pokazala v tem vprašanju. Slovaški minister Turčanský išče zaslombe v Berlinu, madžarski Kanya pa v Rimu.

Izgleda, da bodo Madžari podlegli, ker je srednjeevropski pridobljeni vpliv Nemčije večji od drugih veselil. Anglija je menda na usodi Srednje Evrope desinteresirana, Francija je pa bila prav lepo in nalahko potisnjena na velesilo III. razreda v Evropi.

Dostop Nemčije do rumunskih vrelcev ovirajo madžarske aspiracije, zato je Nemčija na strani Slovakov. Italijanski oklop proti Rusiji pa ne gre v račun Nemčiji. Zato razlike, katerih posledice bomo opazili že v bližnji bodočnosti.

Anglija, ki je ustvarila vse predpogoje za okrepitev Nemčije v Evropi, se danes odmika in jo vodi večja skrb za ohranitev njenih neokrnjenih dominijonov.

Gotovo je, da Japonska vojna invazija ogroža interese angleškega imperija, odtod briga Anglije za vzhod, odtod tudi njeno sklenjeno pospešeno oboroževanje vzlic z uspehom doseženemu miru v Evropi.

Francija bo, če že ni spoznala, da je bila odrinjena od vpliva, ki ga je imela v Srednji Evropi, ki ga je prostovoljno prepustila Nemčiji.

Značilno za politiko Francije je, da je fašisti mož, ki je svojčas obsodil fašizem, sklenil s fašizmom mir na osnovi, ki Francijo boli.

Španska državljanska vojna bo likvidirana na način, ki ne bo po volji Anglije. Umik prostovoljcev je prva etapa k miru v Španiji in tudi prva etapa k nemiru v Evropi, ki Anglijo izločuje.

Anglija kot svetovni trgovec, saj je njena zunanja politika zgrajena samo na tej osnovi, bo morala ugrizniti še v zelo kislo jabolko, ko pride čas za to.

Interesne razlike evropskih veselil z likvidacijo češkoslovaško - sudetskega vprašanja še dolgo niso bile izravnane, zato smelo trdimo, da se bližamo zelo opasnim časom nasproti.

Razračunavanje teh razlik se bo pa izvršilo na popolnoma novih premisah, katerim bi bilo preuranjeno prerokovati izid.

Kitajsko-japonska vojna se momentano razvija Japonski v prid.

Stalno, a zelo počasno napredovanje Japoncev ustvarja zaskrbljenost Anglije in Zedinjenih držav, zato se že govori o politiki osi London—Washington, kar dokazuje desinteresiranje Anglije v Srednji Evropi. Ako zmaga Japonski, ogrožajo angleške interese kakor tudi interese ameriških zedinjenih držav.

Kitajska zmaga ogroža istotako angleške interese, ker je na tej zmagi zainteresirana Rusija, ki finančno in vojaško podpira Kitajce.

Angleži so ogroženi dvakrat, zato njihovo pospešeno oboroževanje.

Os Rim—Berlin—Tokio ustvarja opasnost časom, ki jim z naglico hitimo nasproti.

Narodni problem bomo pravilno rešili, če bomo razumeli, da bomo tem bolj narodni, čim bolj bomo človeški.

Za višjo minimalno mezdo

Z banovo odredbo št. VI-21, 700/1 od 31. julija 1957 so bile odredene na podlagi člena 2. tozadevne ministrske uredbe minimalne mezde za območje dravske banovine, in sicer s posebno lestvico, ki uvršča industrijo kakor tudi trgovino in obrtne obrate v tri grupe, poleg tega pa predvideva za gotove stroke v členu 3. izjemne minimalne mezde od din 1.80 do din 2.—na uro.

Po 1. avgustu 1957 pa so se gospodarske in socialne razmere zelo spremenile ter so zlasti porasli stroški za preživljanje, tako da smatrajo strokovne organizacije za nujno potrebno prilagoditev minimalnih mezd novim razmeram, ker v doglednem času ni pričakovati kakih bistvenjših in trajnejših sprememb današnjih draginskih razmer.

Po vsestranskem razmotrivanju današnjega položaja so prišle delavske organizacije do zaključka, da je za območje dravske banovine edino primerna enotna minimalna mezda din 5.— za nad 18 let staro delavstvo.

Sedanjo mezdno lestvico so zaradi uvrstitve obratov v posamezne grupe marsikateri delodajalci smatrali za lestvico «realnih mezd», katerih primernost draginskim razmeram in vrednosti delavčevega dela je že ugotovila kr. banska uprava. Pri večini pogajanj zlasti v obrtnih strokah so podpisane organizacije naletele na take in podobne ugovore delodajalcev.

V času po 1. avgustu 1957 je odpadla tudi glavna ovira za enotno minimalno mezdo s tem, da je bila uvedena minimalna mezda v vseh sosednjih banovinah ter je tako odpadlo sklicanje na «konkurencio iz sosednjih banovin», ki je bila na zadnji anketi glavni razlog za določitev nižjih minimalnih mezd.

Ne samo potreba po najskromnejšem eksistenčnem minimumu diktira uvedbo najvišje možne minimalne

mezde v dravski banovini, marveč so tudi v preteklem letu sklenjene kolektivne pogodbe v obrtnih podjetjih jasen dokaz, da je edino le enotna minimalna mezda din 5.— v obojestranskem interesu, ker bo uvedba te mezde vsaj nekoliko omejila nelojalno konkurencio na račun nizkih delavskih mezd onih krajev, kamor doslej delavske strokovne organizacije še niso prodrle.

Izjeme člena 3., ki so bile delno utemeljene lansko leto, zdaj niso več utemeljene, kar dokazujejo v tem času med organizacijami in prizadetimi podjetji sklenjeni mezdni sporazumi, ki predvidevajo višje urne mezde. Večina v členu 3. navedenih podjetij ima dolgoročne dobavne zaključke ter se je njih gospodarski položaj izboljšal.

Istočasno s spremembo sedaj veljavnih minimalnih mezd pa naj blagovoli kr. banska uprava odrediti tudi minimalne odškodnine za vajence, ki naj bi veljale vse dotlej, dokler ne bo ministrstvo za socialno politiko tega vprašanja definitivno rešilo z uredbo, predvideno v § 268 o. z. Večina vajencev ne prejema nikake odškodnine, nasprotno morajo v več primerih še starši plačevati mojstrom odškodnino za učenje. Vajenec že v drugem, gotovo pa v tretjem letu ni samo neproduktiven učenec, marveč je že zaposlen pri produkciji ter ima mojster od njega korist in je gotovo upravičena zahteva, da dobi vajenec za to delo vsaj minimalno odškodnino.

Pozivajoč se na člena 2. in 3., točki 1. in 2. ministrske uredbe o minimalnih mezdah prosimo za razpis ankete in odreditev novih minimalnih mezd, ki naj se odrede v smislu naših navedb enotno, upoštevajoč pri tem določbe člena 2., točke 4., uredbe za gospodarske in socialne razmere, posebno pa stroške preživljanja in izdatke produkcije.

Konferenca tekstilnega delavstva

V nedeljo dne 16. t. m. se je vršila v Kranju konferenca obratnih zapornikov tekstilne stroke. Glavni referat je podal zastopnik Delavske zbornice g. Jurij Stanko, ki je razložil pomankljivo stran kolektivne pogodbe in razpravljal posamezne člene te pogodbe. Navzoče so bile vse organizacije, in sicer NSZ, SDSZJ, JSZ in ZZD ter Zveza strojnikov. Po referatu g. Stanka se je razvila obširna debata, v katero so posegli predstavniki strokovnih organizacij in posamezni zastopniki delavstva posameznih tekstilnih tovarn.

Na tej konferenci je bil sprejet predlog, da se izreče zaupnica Cen-

tralnemu tarifnemu odboru, ki sestoji iz zastopnikov strokovnih organizacij, kateri naj zastopa pri pogajanjih tekstilno delavstvo.

Centralni tarifni odbor se opozarja, da ne bo s strani delodajalcev izigran. Pri pogajanjih pa mora delati na to, da se spremene tarife in popravil besedilo ter daje možnost dodatkov h kolektivni pogodbi. Posebno pažnjo pa morajo posvečati roku za odpoved, da se istega ne zakasni.

Podobna konferenca se je vršila popoldne za ljubljanski delokrog. V nedeljo dne 23. t. m. pa so predvidene podobne konference tudi v Mariboru in Celju.

Iz naših delavskih krajev

Jesenice

Pomemben uspeh NSZ na Jesenicah.

Delavske strokovne organizacije imajo široko torišče za delo in napredek in pravičnejše ureditve delavskega stanu v narodu in človeški družbi. Zaveden delavec, ki je v vrstah strokovne organizacije, dobro ve, da ni samo zato v teh vrstah, da je zaščiten njegova plača, ampak da nas spremlja poleg tega še nešteto vprašanj, ki so vzporednega pomena, kakor primeren in pravičen zaslužek.

Narodna strokovna zveza se je vedno zavedala takih nalog in je porabila vsako priliko za povzdigo delavcev. Pravilno bi bilo, da se naš slovenski delavec zaveda, da ima na svoji zemlji enake pravice, kakor jih imajo drugi narodi na svoji. Neštetokrat smo že obravnavali vprašanja o zaposlovanju tujcev v naših industrijah, posebno pa proti tistim, ki so nam sovražnega naroda. Proti takim zaposlitvam pa nismo samo zaradi tega, ker nam odjedajo kruh, ampak tudi zato, ker s svojim bivanjem med nami prinašajo med naš narod običaje tuje narodnosti ter kvarijo in omalovažujejo naš narodni ponos. Njihovi nastopi so bahavi tudi v privatnih družtvih. To pa jim omogočajo naša podjetja, ker njihovo delo bolj cenijo

kakor pa delo domačih ljudi. Plačani so tudi boljše kljub temu, da sta enako vredna.

V industrijah, kjer so nameščeni nameščenci tuje narodnosti, morda celo nam sovražne, pa še posebno podcenjujejo vrednost našega človeka, tako da mu s tem onemogočajo napredek. Ne rečemo pa, da so vsi taki, kakor tudi ne, da mi vsi trpimo na tem, vendar pa so med nami taki, ki so vsak čas pripravljeni na klečeplazenje in to zaradi svojih koristi.

V industrijah se mnogokrat dogaja, da tak, ki je sovražnik naše narodnosti, skuša podcenjevati sposobnost naših nameščencev in tako podcenjevanje skuša zasejati tudi med delavce. Velikokrat se take nakane posrečijo. Zavedni delavec pa opazi tudi, da imajo tuji «strokovnjaki» priliko delati razne poskuse na izdelkih, in ni škoda ne časa, ne materiala, ki ga za tako učenje porabijo. Domačin pa mora uspeti pri prvem poskusu, če ne, je že nesposoben. Spore, ki se ustvarjajo med našimi in tujimi nameščenci «strokovnjaki» v industrijah, pa plačuje račun le naš delavstvo.

Krivice, ki se ustvarjajo našemu narodu s tem, da je zapostavljen, moramo odpraviti le, ako uporabimo sredstva, da moralno dvignemo tudi našega delavca in strokovno usposo-

bimo tako, da bo enako vreden v vsakem pogledu. Za višjo usposobljenost našega naroda je v prvi vrsti poklicana, da stori svojo dolžnost, država sama. Velik del teh nalog izvršujejo tudi naše svobodne delavske strokovne organizacije, prav zaradi tega tudi opravičeno vedno poudarjamo našo zahtevo po svobodni besedi itd.

Vsakdo, ki ovira tako delo, vrši veliko krivico na našem narodnem telesu. Del take naloge pa je poklicano, da prevzame tudi podjetje, kateremu doprinašamo največ gmotnih koristi usposobljeni delavci.

Narodna strokovna zveza je naslovila na Kranjsko industrijsko družbo pred nekako tremi leti vlogo, v kateri smo s posebno utemeljitvijo predlagali ustanoviti posebno «Kovinarsko šolo». Ves ta čas nismo zamudili prav nobene prilike, da ne bi ta naš predlog ponavljali.

Pred dnevi je bil povabljen naš zastopnik od KID, ki se mu je sporočilo, da se bo ustanovila «Kovinarska šola» s pripombo, da zaenkrat še ne v takem obsegu, kakor so bili izdelani načrti. Toda led je prebit, začetek je tu.

Mi nacionalni delavci tako ustanovitev prepotrebne šole za naše delavce prav iskreno pozdravljamo. Pozdravili jo pa bodo tudi vsi naši stari delavci, ker bodo videli v tem velik napredek od davnih let, ko so oni pričeli delati v tem podjetju.

Videli bodo, da bodo imeli njihovi sinovi priliko za boljšo izobrazbo, tako da ne bo treba igrati vedno podrejene vloge. Dobro vemo, da se veselijo tega tisti, katerim je ta šola namenjena. Kdor zna ceniti to otvoritev šole, mora biti hvaležen podjetju, ki bo vpeljalo tako šolo na svoje stroške. Upamo, da bomo prav v kratkem času slišali, da je taka šola že otvorjena.

Pečovnik

12. t. m. se je vršila ponovna razprava na obratu rudnika Bohemije, kjer je prišlo do končnih sklepov in s tem se je zaključilo mezdno gibanje, ki je trajalo mesec dni.

Delavstvo sicer ni dobilo tega, kar je prvotno želelo, toda vendar je lahko zadovoljno z ozirom na razmere, ki zaenkrat še res niso take na rudniku kakor bi bilo želeli. Povišek stopi v veljavo s 15. oktobrom.

1. Temeljne mezde 1., 2., 3. in 4. kategorije se povišajo za 5 din. Temeljna mezda 5. kategorije (zunanji delavci) se poviša za 2.50 din. Temeljna mezda 6. kategorije (ženske) ostane neizpremenjena tako dolgo, dokler se obratuje na separaciji preko 8 ur dnevno; ko pa se bo pričelo obratovati normalno, t. j. 8 ur dnevno, se tudi tem poviša mezda za 1 din, t. j. na 26 dinarjev dnevno.

2. Dosedaj veljavne akordne postavke se zvišajo za 6 odstotkov.

3. Učni kopači in vozači se uvrstijo po štiri letni nepretrgani službeni dobi pri podjetju v kategorijo kopačev oziroma učnih kopačev po vrstnem redu starosti in sposobnosti, če se mesto višje kategorije izprazni.

4. Strelni mojstri in delavci obdržijo v vsakem primeru doseženo kategorijsko mezdo, četudi izvršujejo delo nižje kategorije, seveda pa morajo biti strelni mojstri potrjeni od rudarskega glavarstva.

5. Poročeni delavci dobijo četrletno 650 kg, samski 500 kg deputatnega premo-ganja in sicer za nazaj.

Žiri

V petek dne 14. t. m. se je vršil v sokolskem domu v Žireh članski sestanek podružnice NSZ, katerega se je udeležilo zadovoljivo število članstva, četudi čas ni bil tako primeren. Prav s tega se vidi, da je v Žireh zavedno članstvo, ki je v strokovnem položaju dozorelo in ki ve, da je strokovna organizacija in vprašanja, ki se razpravljajo na takih strokovnih sestankih, njihova stanovska zadeva in prav zaradi tega najnujnejša zadeva. Sestanek se je udeležil tudi zastopnik centrale iz Ljubljane.

Tov. predsednik je otvoril članski sestanek ter v kratkih besedah povedal pomen tega sestanka, na kar je dal besedo zastopniku centrale, kateri je govoril o pogajanjih, stavki in končnem sklepu, odnosno sporazumu.

Delavstvo je sicer zadovoljno z novim poviškom, četudi ni dobilo onega, kar bi mu po vsej pravici pripadalo. Upa pa, da se bo z vztrajnim, složnim delom in v pojačanju skupne vzajemnosti, zavesti in tovarištvom ter strokovno in delavsko zavednostjo izboljšal njegov položaj.

Tovariši! Mezdno gibanje je za nami, uspeh je dosežen, toda ta bo še večji, ko ne bo med vami sodelavcev, ki ne bi bili organizirani. Zato tovariši, na delo! Čevljarsko delavstvo mora biti enotno organizirano, da bo lahko kljubovalo vedno vsakomur.

Žerjav — Črna

Naša podružnica je priredila v nedeljo, dne 16. oktobra 1938 v Gerškovi dvorani vinski trgatav, katera je nad vse lepo uspela. Vsi prostori so bili napolnjeni. Prireditelj je potekla v najlepšem razpoloženju. Vsem, ki so pripomogli k tej lepo uspeli prireditvi, izročena iskrena hvala. Odbor.

Maribor

Odbornikom, zaupnikom in članom NSZ v Mariboru.

Kakor smo že v zadnji številki lista sporočili, se bodo vršila 25. t. m. pogajanja za dopolnitev in prilagoditev kolektivne pogodbe tekstilcev današnjim razmeram ter da se iz iste odstranijo vse nejasnosti, ki so večkrat povzročile spore. Od časa, ko je pogodba stopila v veljavo, je potekla že dveletna doba in so se v tem času pričele izdelovati nove vrste blaga in montirali tudi novi stroji, kar vse zahteva revizijo kolektivne pogodbe, ki se naj spopolni. Delavske strokovne organizacije so že svojčas opozarjale na te nedostatke in zahtevale revizijo kolektivne pogodbe, posebno je to zahtevala NSZ, ki je dobivala stalno pritožbo s strani delavstva, da je v tem pogledu nekaj podvzeti. Delavski zbornici pa se je sedaj posrečilo pridobiti poslodavce za to, da se končno vsedejo k mizi s predstavniki delavstva in to pereče vprašanje končno veljavno rešijo. S tem činom so strokovne organizacije ponovno dokazale, da vodijo skrb za delavstvo in da se ne strašijo truda, ko gre za interese članstva organizacij. Ne tako delavstvo samo. Vzlic dejstvu, da stojimo pred važno odločitvijo, delavstvo ne kaže nobene razgibanosti in stoji nemo ob strani ter pričakuje kaj bo. Tudi se samo prav nič ne zgame, ko je treba dvigniti svoj glas v obrambo pridobljenih pravic. Godrnjanja in psovavanja proti vsem in vsakomur je vedno dovolj, pozitivnega dela pa zelo malo ali nič. Nekateri porivajo v ospredje obratne zaupnike in organizacijske odbornike, češ, vam smo dali zaupanje in vi nam priborite kar nam gre. Pozablja pa taki, da obratni zaupnik in organizacijski odbornik brez močnega zaledja prav nič ne pomeni. Na fronto lahko postavijo še tako dobrega in sposobnega generala, pa ne bo dobil bitke, če ne bo imel za seboj dobro organizirane in zavedne armade, ki ve kaj hoče. To si naj zapomnijo oni, ki stalno kritizirajo in stavljajo zahteve, sami pa niso organizirani in stoje le ob strani.

Stojimo pred važnimi odločitvami, ki naj zboljšajo položaj tekstilnega delavstva. Tega delavstva je v Mariboru par tisoč. Organiziranega pa bore malo. In tisoči neorganiziranih, ki stoje za plotom in škilijo na bojno polje, čakajo, kakšen bo izid borbe med peščico organiziranih in močno armado poslodavcev, ki je stoočstotno organizirana. In če bo peščica poražena, bodo tisoči zagnali nov krik v svet: saj smo vedeli, da bo tako, saj smo vedeli, da nam strokovne organizacije ne morejo pomagati. Če bi slučaj nanesel drugače in bi šla pogumna peščica zmagovito do zmage, bodo zopet zaplotniki oni, ki se bodo bili po prsinh, češ, ali vidite, kaj zmore delavska zavednost. Taka slika se ponavlja ob vsakem resnem nastopu delavstva, ko se pripravljajo na borbo za zboljšanje svojega položaja. Mi pa moramo korajžno stopiti za plot in poiskati vse one, ki stoje za njim in jih pripraviti do tega, da tudi oni po-

gumno stopijo na plan in se ne ustrašijo vsake grožnje, pa naj pride to od kjerkoli. Vsakega takega zaplotnika moramo povabiti v organizacijo in mu povedati, da je mesto poštenega in zavednega delavca v strokovni organizaciji. Mi vsi tvorimo močno armado, mi vsi pomenimo moč in silo. Naši odborniki in zaupniki bodo potem nekaj pomenili, če bodo za njimi stali tisoči pripravljeni za borbo. Nič gledalcev ne sme biti med nami, vsi moramo biti eno. Zato naj ne bo nikogar, ki bi stal za plotom in opazoval borbo od daleč. Vsi moramo v njo. To storimo potem svoje strokovne organizacije, katero s svojim pristopom ojačamo.

Naši odborniki, zaupniki in člani, naj razvijejo med tekstilnim delavstvom najširšo agitacijo za pristop v vrste NSZ. Povejte ljudem, da ni za organizacijo nobena žrtev prevelika. Članarina je tako malenkostna, da jo zmore vsakdo. Če pa res ne zmore malenkostne članarine, naj postane vsaj simpatizer in plača dva dinarja mesečno za naš list «Novo pravdo», katero dobi potem dvakrat mesečno. Naš list je v naši borbi naše edino orožje. Država žrtvuje milijarde za dobro orožje, mi milijarde ne rabimo, rabimo nekaj stotin dinarjev, da brez skrbi izdajamo svoj list. In teh par stotin dinarjev lahko dobimo samo s poštvalnostjo naših članov in simpatizerjev. Dva dinarja zmore vsakdo. In ta dva dinarja naj mesečno žrtvuje za naš list. S prejemanjem našega lista postane naš simpatizer in ko bo prejel par številki našega lista, bo sam rad pristopal v našo armado in se vrstil med borce v strokovnem pokretu. Mi smo prepričani, da dobimo mnogo njih, ki bodo radi žrtvovali tudi štiri dinarje mesečno in prejemale vse štiri številke lista, ki izidejo v enem mesecu. Treba pa je z naše strani veliko požrtvovalnosti. Treba je med ljudi in jim to povedati in povabiti jih v naš krog.

Pričakujemo, da bodo vsi naši funkcionarji, vsi zaupniki in vsi člani stori v tem pravcu svojo polno dolžnost in s tem razširili naš krog v Mariboru.

Tovariši, tovarišice, stori vsak v svoji tovarni in delavnici, na potu v tovarno ali domov, kjerkoli si bode, svojo dolžnost in videli boste, da uspehi ne bodo izostali. Povejte delavstvu, da je treba vrste organiziranega delavstva za vsako ceno ojačiti, ker le močno ojačeni bomo lahko šli vsakokraj v borbo s sigurno vero v zmago. V prihodnjih dneh vsi na delo in agitacijo za NSZ in naš list «Novo pravdo»!

Obartnim zaupnikom NSZ. V nedeljo 25. t. m. se vrši ob 9 dop. v dvorani Delavske zbornice važno posvetovanje z oziranjem na pogajanja za revizijo kolektivne pogodbe tekstilcev. Zato je dolžnost vseh naših obratnih zaupnikov po tekstilnih tovarnah, da pridejo sigurno in točno v nedeljo 25. t. m. ob 8. uri zjutraj v tajništvo na razgovor, iz tajništva gremo potem skupno k posvetovanju. Brez izjeme vsi in vse!

Dve lepo uspeli prireditvi naših organizacij. V soboto 15. t. m. so imeli naši stavbinski delavci svojo prvo prireditev, združeno s trgatvijo grozdja. Prireditelj, ki se je vršila v gostilni Felič na Teznu, je lepo uspela in so naši stavbinci z njo lahko zadovoljni. Agilni odsek stavbinskih delavcev se pripravljajo na igro, ker ima v svojih vrstah nekaj dobrih in talentiranih igralcev-amaterjev. V nedeljo pa je imel naš prosvetni odsek svojo prireditev v grajski gostilni na Fali. Lepo vreme je privabilo mnogo izletnikov tudi iz Maribora in drugih bližnjih krajev, ki so bili prijazno sprejeti in pogoščeni po novi gostilničarki. Prireditelj sama je tudi v vsakem oziru lepo izpadla in je agilnemu odboru le čestitati. Prosvetni odsek se sedaj resno pripravljajo na akademijo, združeno z božičnico, ki se bo vršila 18. decembra v veliki dvorani Narodnega doma. Ob tej priliki nastopijo prvič naši mali tamburaši, ki bodo gotovo zadivilili vse ljubitelje glasbe in mladine. Več o tem prihodnjič.

Verjamete ali ne?

— da so v Mariboru nekateri že začeli govoriti slovensčino, ker se jim končno zdi, da je materinščina naposled le najlepši jezik,

— da pa je še nekaj elite, ki se rada pobaha s tujim, četudi kitajskim jezikom,

— da je tudi teh vedno manj in manj in da bo tudi Maribor zaslovel kot pristno slovensko mesto,

— da je v vrstah narodnih poslancev nastalo neko vznemirjenje, ki diši po pokoju,

— da pri nas tisti, ki največ seje, najmanj žanje, in obratno,

„Grafolog“ Nove Pravde

«Znanost»: Imate prav: eksotična cvetka ste! Nekaka komplicirana živa zmes pristno ženskih pa tudi moških potez v svojem značaju. Zato pa tudi kljub svojemu ljudomilemu hotenju doživite čestokrat v družbi razočaranja in odpor, ker pač le malokdo razume, da se v vaši notranjosti skriva izredno fino čuteča in ljubeča ženska duša. Kakor temna senca vas spremlja gotova neprebolela izguba in tiha bolelost... Toda kljub temu ste v svojem stremljenju še vedno idealistka, pa četudi vam je usojeno, da gledate na svojo srečo še s solzami v očeh... Vi niste srečna! Zanimiv ženski tip ste in bi se dalo o vašem problemu razpravljati še marsikaj, vendar tega ne dopušča prostor. Če vas morebiti to zanima, se mi zaupajte, in vam bom odgovoril pismeno. Vem, da ste potrebni tolažbe in bodrila kakor le malokdo! Ubožica!

«Vlasta»: Družaben tip! Močan nagib k uveljavljenju. Se lahko živite v slehern življenjski položaj. Nervoza in duševna prenapetost sta opazni. Nagib k izpremembam, zlasti v seksualnem življenju. Zvestoba v ljubezni ni vaša čednost. V tem oziru ste že marsikaj doživeli... Večkrat muhasta in pedantna. Vaše vodilo ni stvarnost, marveč strast. Za doseg svojega namena ne izbirate sredstev. Včasih preveč klepetava, pa tudi ujedljiva... Kljub temu niste po srečo slaba, ker ste v bistvu le žrtev — družbe. Na vas se dá vplivati! Zaupajte se mi, in ako hočete več o vsem — ustno. Pozdravljeni!

Pravni svetovalec

Vprašanje: Po treh tednih zaposlitve me je delodajalec odpustil iz službe brez odpovedi, češ, da je k temu po zakonu upravičen, ker velja 14-dnevna odpovedna doba šele po 1 mesecu zaposlitve. Ali je res k temu upravičen?

Odgovor: Če vam je delodajalec ob sprejemu v službo izrečno rekel, da vas sprejme le za poskušnjo ali samo za čas prehodne potrebe, da se na pr. dovrši neko določeno delo, potem je upravičen odpustiti vas iz službe, preden potече mesec dni brez odpovedi. Če pa o tem ni bilo govora, ko ste stopili pri njem v službo, pa imate pravico zahtevati odškodnino za 14-dnevno odpovedno dobo, t. j. mezdo za 12 delovnih dni, četudi ste bili samo 3 tedne pri njem v službi.

Za smeh in kratek čas

Dober pevec.

V nekem malem mestecu so imeli tudi gledališče. Ravnatelj je bilo ime Peter.

Nekoč je gostoval v tem gledališču pevec, ki se je imenoval Petelin. Takoj prvi večer ni mogel ta pevec s svojim glasom navdušiti gledalcev. Drugi večer je bilo poslušalcev že manj, a tretji nastop se je vršil pred prazno hišo.

Edini časopis, ki je izhajal v tem malem mestecu, je prinesel kasneje sledečo oceno: «Ko je Petelin tretjič zapel, je šel Peter ven in se bridko razjokal.»

Položaj mizarskega delavstva

(Nadaljevanje.)

Državni rudniki (delovni dogovor od 25. marca 1938):

prvo leto minimalno din 28,60 — na uro din 3,57;

drugo leto minimalno din 30,80 — na uro din 3,85;

četrti leto minimalno din 33,30 — na uro din 4,15.

Monopolska podjetja (odlok M. F. 21.886-I od 27. junija 1938):

do 5 let minimalno din 47.— na uro din 6.—;

od 5 do 10 let minimalno din 52.— na uro din 6,50;

končna mezda po 30 letih din 66.— — na uro din 8,25.

K temu dobe še doklado za otroke do 3 otrok po din 3.— dnevno za otroka.

Delavnice drž. železnic (M. S. Br. 897 od 28. oktobra 1937):

prvo leto od din 26.— do 39.— — na uro din 3,25 do 5.—;

drugo leto od din 30.— do 45.— — na uro din 3,75 do 5,62;

četrti leto od din 34.— do 51.— — na uro din 4,25 do 6,25;

končna mezda od din 58.— do 87.— — na uro din 7,25 do 11.—.

Izvajanje socialne zakonodaje.

Obstoječe kolektivne pogodbe se z eno samo izjemo ne spuščajo v definicijo delavskih pravic in delodajalskih obvez iz naslova §§ 219—221 obrtnega zakona ter ostalih določb socialno političnih zakonov. Vsled tega se celo v krajih, kjer obstojajo kolektivne pogodbe, socialna zakonodaja le minimalno izvaja, povsod drugod pa se vse zaščitne določbe na celi črti kršijo.

Delovni čas.

Po zakonu o zaščiti delavcev je predviden 8—10-urni delovni čas (industrija 8, obrt 10 ur), katerega se drže le veliki obrati, povsod drugod pa je delovni čas odvisen od naročil ter se podaljšuje brez glasovanja delavstva in brez odobrenja pristojnih oblasti.

V **Ljubljani** je delovni čas od 8 do 12 ur.

Isto v **Mariboru** z okolico.

V **Št. Vidu** — centrum mizarske delavnosti — je osemurnik v 1 podjetju, 9 ur delajo 3 podjetja, 10 ur dela 35 podjetij in 11 do 12 ur pa 18 podjetij.

Prevalje: Delovni čas po potrebi, tudi ob nedeljah.

Ptuj: Dela 10 do 12 ur, na deželi je poleti merilo sonce.

Žiri: 11 ur.

Kočevje: 10 do 12 uri itd.

Za prekomerno delo plačujejo 50% povišek le tam, kjer obstojajo kolektivne pogodbe, pretežna večina podjetij plača le normalno urno mezdo, po deželi se plača le dogovorjena dnevna mezda, neoziraje se, ali dela pomočnik 10 ali pa 14 ur, kar velja kot pravilo zlasti tam, kjer živi pomočnik v gospodinjstvi skupnosti z delodajalcem.

Obrtni zakon — §§ 219—221.

Prav redke so izjeme v vrstah delodajalcev (izvzemši industrijo), ki bi delavstvu priznale pravice iz §§ 219—221 in še te izjeme so v glavnem v mestih in tam, kjer obstojajo kolektivne pogodbe, povsod drugod pa so delodajalci te določbe popolnoma nepoznane ter so odgovori iz območij 34 združenj vsi enaki: «bolniški teden, zamuda časa zaradi čakanja na delo po krivdi delodajalca, odškodnina za rujne zadržke, letnih delavcev ni povzročil, nadurno delo in plača za čas orožnih vaj se ne izplačujejo.

Uredba o določanju minimalnih mezd.

V odstavku «mezde mizarskih pomočnikov smo ugotovili, da so po podežlju, zlasti v bolj oddaljenih krajih, mezde od din 1,50 do 2.—, medtem, ko odreja banova odredba za deželo kot najnižjo mezdo za navadnega fizičnega delavca din 2,50, mezda kvalificiranega pomočnika pa mora biti višja od te mezde.

(Dalje prihodnjič.)